

ยุทธศาสตร์การจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน
: กรณีศึกษากำนันลาดชะวงชัย เมืองโกสอนพมวิหาน
แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
Strategy of People Participation in Waste Management :
The Case Study of Ladsavongxay Village, Kaisonephomvihan
District, Savannakhet Province, Lao People's Democratic
Republic

วิไลต์ เลิศนิยม¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ การุณย์สัญจร²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกำนันลาดชะวงชัย เมืองโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2) เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกำนันลาดชะวงชัย เมืองโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 3) เพื่อประเมินการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน บ้านลาดชะวงชัย เมืองโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หลังการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนา

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ประชาชนในเขตพื้นที่บ้านลาดชะวงชัย เมืองโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยเลือกแบบเจาะจง จากหัวหน้าหน่วยหรือรองหัวหน้าหน่วยและตัวแทนของครอบครัวในแต่ละหน่วยอย่างละ 25 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คำถามที่ใช้ในการระดมความคิดเห็นและการสัมภาษณ์เชิงลึก คู่มือขั้นตอนการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน, แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย หลังการ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนา การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ สถิติ ที่ใช้ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาการระดมความคิดเห็นและการสัมภาษณ์เชิงส่วนลึกและเชิงปริมาณ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. จากการศึกษาสภาพปัญหา พบว่า ประชาชนมองไม่เห็นประโยชน์ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ดังนั้น ควรมียุทธศาสตร์การจัดการขยะมูลฝอย โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนบ้านลาดชะวงชัย เมืองโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. ยุทธศาสตร์การจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษา บ้านลาดชะวงชัย เมืองโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย 1) ให้ประชาชนอาสาสมัครดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งมีการจัดเวรผลัดกันรับผิดชอบกิจกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ดังนี้ 1.1) ลดการสร้างขยะ 1.2) การฝังกลบ 1.3) การเผา 1.4) การหมักขยะมูลฝอยเพื่อทำปุ๋ย 1.5) การคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ 2) จัดทำคู่มือขั้นตอนการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับแจกให้กับประชาชนในเขตพื้นที่บ้านลาดชะวงชัย

3. หลังการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนา ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ มูลฝอยหลังการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนา อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์การพัฒนา, การมีส่วนร่วมของประชาชน, การจัดการขยะมูลฝอย

Abstract

The objectives of this study were: 1) to investigate the current problems state in waste management by participation of people in Ladsavongxay village, Kaisonephomvihan district, Savannakhet province, Lao People's Democratic Republic (LPDR), 2) to create a strategy to manage waste by participation of people in Ladsavongxay village, Kaisonephomvihan district, Savannakhet province, LPDR, and 3) to assess participation in waste management among people in Ladsavongxay village, Kaisonephomvihan district, Savannakhet province, LPDR, after the development strategy implementation.

The sample comprised 50 people in the Ladsavongxay village area, Kaisonephomvihan district, Savannakhet province, selected purposively from 25 unit heads or deputy heads, and each representative from the families in each of the 25 units, totaling 50 people. The instruments used in this study were a manual for people participation in practicing according to procedure in waste management, a questionnaire of participation in waste management after the development strategy

implementation. Data analyses were done through, quantitative and qualitative. Statistics used were mean and standard deviation.

The findings were as follows:

1. From examination of the problem state, it was found that people saw no benefit in involving in waste management. A strategy for waste management by people participation, thus, should be created for use in Ladsavongxay village, Kaisonphomvihan district, Savannakhet province, LPDR.

2. The strategy mentioned above consisted of: 1) Admitting people volunteer to involving in waste management by taking turns in waste management activities, such as like: avoid creating waste, sanitary landfill, incineration, composting the waste for making fertilizer, and sorting the waste for recycling. 2) Producing a manual for people participation in waste management, procedure and distributing it to the people in the Ladsavongxay village area for study in practice.

3. After implementation of the development strategy, people participation in waste management was at the high level.

Key Words : Strategy, Development Strategy, People Participation, Waste Management

บทนำ

สิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับทุก ๆ ประเทศในทั่วโลก เพราะว่าส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ถ้าสิ่งแวดล้อมดีจะทำให้คนมีสุขภาพพลานามัยที่ดี สังคมน่าอยู่ ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรือง ดังนั้น ทุกองค์กรในทั่วโลกทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้ลงทุนอย่างมหาศาล ในการรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้ช่วยกันอนุรักษ์ รักษาและทำให้สิ่งแวดล้อมในธรรมชาติมีความสมดุลและยั่งยืน (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2550 : 9)

ปัญหาขยะมูลฝอยหรือสิ่งเศษเหลือต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในปัจจุบันเป็นปัญหาที่ส่งสมมาตั้งแต่ผู้คนในชุมชนที่อยู่ร่วมกันมีจำนวนมากขึ้น ๆ ปัจจุบันอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้ปัญหาขยะมูลฝอยทวีความรุนแรง เกิดจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ประชาชนมีเงินจับจ่ายใช้สอยมากขึ้น จึงมีการซื้อขายเพื่อการบริโภคและสิ่งที่ตามมาก็คือมีขยะมากขึ้น ปัจจุบันที่นับว่าสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันก็คือ การย้ายถิ่นฐานของแรงงานเข้าไปทำงานในนิคมอุตสาหกรรมมากขึ้น แนนอน ปัญหาที่เกิดจากการทิ้งขยะหรือขยะมีมากจนล้น จนกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชนย่อมจะตามมา ถ้าหากการจัดการขยะมูลฝอยขาดประสิทธิภาพ (แขวงสะหวันนะเขต. 2010 : 5 ก.)

จากสถานการณ์ดังกล่าวรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้มองเห็นความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมากและหาแนวทางในการแก้ไข โดยจัดทำ แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ เน้นเป้าหมายหลักเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การดำเนินการตามเป้าหมาย

ดังกล่าวทำให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูงทั้งการผลิต การบริโภค การบริการและการลงทุน พร้อมทั้งส่งผลให้ชุมชนเมือง กิ่งเมือง หรือเทศบาลขยายตัวตามไปด้วย ภาวะการณดังกล่าวดูเหมือนจะส่งผลดีในภาพรวมต่อการขยายตัวของเมือง เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการพัฒนาประเทศ ในทางตรงกันข้ามกลับทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย เช่น ปัญหาขยะมูลฝอยและอื่น ๆ ในขณะที่ความสามารถในการจัดเก็บ และการขนส่งค่อนข้างจำกัด จึงทำให้ไม่สามารถจัดการกับปัญหาได้ทันต่อสถานการณ์ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยตกค้าง ส่งกลิ่นรบกวนและอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยที่ดีของประชาชน ดังนั้นรัฐบาลได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ในการอนุรักษ์รักษาสีสิ่งแวดล้อม การวางแผนทางในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย ที่มีทิศทางและกระบวนการพัฒนาใหม่จากเดิมที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนามาเป็นการเน้น “คนเป็นศูนย์กลาง” โดยเน้นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ควบคู่กับการพัฒนาสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวคน ได้แก่ ครอบคลุม ชุมชน สภาพแวดล้อมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนในระยะยาว (แขวงสะหวันนะเขต. 2010 : 7 ก).

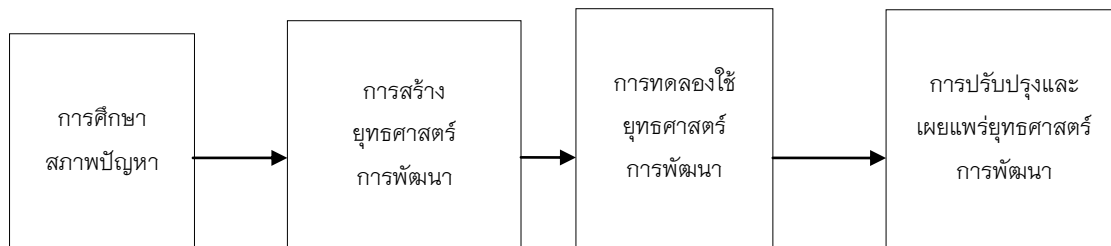
กรณีบ้านลาดชะวงชัย เป็นบ้านหนึ่งที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งมีประชาชนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ส่งผลให้เกิดชุมชนแออัดและเกิดมีขยะมูลฝอยหรือสิ่งเศษเหลือจากครัวเรือนตกค้างอย่างมากในขณะที่ยังมีความสามารถของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการขยะมูลฝอยมีอยู่อย่างจำกัดทั้งในแง่ของบุคลากร งบประมาณ เทคโนโลยีและทรัพยากรรองรับ ส่งผลให้เกิดมีขยะมูลฝอยตกค้าง ก่อให้เกิดมลพิษทางสิ่งแวดล้อมทัศนียภาพที่ไม่ดี มีความสกปรก ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ส่งกลิ่นเหม็นเน่าอันกระทบต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในพื้นที่ (บ้านลาดชะวงชัย ประจำปี ค.ศ. 2010 : 2)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะดำเนินการศึกษาหาแนวทางสร้างยุทธศาสตร์การจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษา บ้านลาดชะวงชัย เมืองโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในบ้านลาดชะวงชัย เมืองโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในบ้านลาดชะวงชัย เมืองโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อประเมินการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนบ้านลาดชะวงชัย เมืองโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หลังการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัยประกอบด้วยขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนอยู่ 4 ขั้นตอน ได้แก่

- ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วม
- ขั้นที่ 2 การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม
- ขั้นที่ 3 การทดลองและประเมินผลการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยที่ร่วมกันสร้างขึ้น
- ขั้นที่ 4 การปรับปรุงและเผยแพร่ยุทธศาสตร์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่บ้านลาดชะวงชัย เมืองโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวข้างต้นที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวแทนประชาชนในเขตพื้นที่บ้านลาดชะวงชัย เมืองโกสอนพม วิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยเลือกแบบเจาะจง จากหัวหน้าหน่วยหรือรองหัวหน้าหน่วยและตัวแทนของครอบครัวในแต่ละหน่วยอย่างละ 25 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน (ซึ่งบ้านลาดชะวงชัย มีทั้งหมด 25 หน่วย ซึ่งแต่ละหน่วยประกอบด้วย 13-15 ครอบครัว) ดังนี้

- 1) เลือกหัวหน้าหน่วยหรือรองหัวหน้าหน่วย ๆ ละ 1 คน จำนวน 25 คน
- 2) เลือกจากตัวแทนของครอบครัว หน่วยละ 1 คน จำนวน 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ การระดมความคิดเห็นและการสัมภาษณ์เชิงลึก 2) วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย แบบสอบถามเพื่อประเมินการมีส่วนร่วมด้วยตนเองของประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการจัดการขยะมูลฝอยหลังการทดลองใช้ยุทธศาสตร์ แบบประเมินการมีส่วนร่วมนี้มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้ถามการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายหลังการใช้ยุทธศาสตร์แล้ว ประกอบไปด้วยกิจกรรมการร่วมมือของประชาชนบ้านลาดชะวงชัยในการจัดการขยะมูลฝอย 5 ด้านด้วยกันดังนี้

1. การลดการสร้างขยะ (Avoid Creating Waste)
2. การฝังกลบ (Sanitary Landfill)
3. การเผา (Incineration)
4. การหมักมูลฝอยเพื่อทำปุ๋ย (Composting)
5. การคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อการหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ (Recycling)

แบบสอบถามนี้ได้ผ่านการทดลองใช้กับบุคคลที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย ได้ค่าความเชื่อมั่นตามสูตรของครอนบาค ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 และค่าอำนาจจำแนกจากแบบสอบถามการมีส่วนร่วมจำนวน 25 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.80

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล กระทำโดยดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากประชาชน ได้มาจากการประชุมกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งได้แก่ ประชาชนกลุ่มเป้าหมายในเขตพื้นที่บ้านลาดชะวงชัย โดยเลือกมา จากหัวหน้าหน่วยหรือรองหัวหน้าหน่วยและเลือกจากตัวแทนของครอบครัวแต่ละหน่วย หน่วยละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน (มีอยู่ 25 หน่วย) โดยมีผู้ใหญ่บ้าน เป็นประธานในที่ประชุม เพื่อร่วมกันปรึกษาหารือ ระดมความคิด ในการร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งมีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาบริบทและสภาพการจัดการขยะมูลฝอย โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและเพื่อระดมความคิดต่อร่างยุทธศาสตร์การพัฒนา

2. นำเอาข้อมูลที่เก็บได้ในข้อ 1 มาทำการศึกษาเพื่อสร้างยุทธศาสตร์ในการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในบ้านลาดชะวงชัยพร้อมทั้งกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกันในขณะใช้ยุทธศาสตร์

3. ใช้แบบสอบถามเพื่อการประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย ก่อนนำไปใช้ปฏิบัติจริง

4. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโครงการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครถึงผู้ใหญ่บ้านลาดชะวงชัย เมืองโกรสอนพรหมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อขอความร่วมมือในการประสานให้ประชาชนในเขตพื้นที่ผู้ใหญ่บ้านลาดชะวงชัยที่เป็นหัวหน้าหน่วยหรือรองหัวหน้าหน่วยและตัวแทนของครอบครัว รวมทั้งสิ้น 50 คน มาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามการประเมินตนเองในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นทั้งสิ้น 5 กิจกรรม หลังจากทดลองใช้ยุทธศาสตร์ไปแล้วเป็นเวลา 2 เดือน โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย รายละเอียด การเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวนและคุณสมบัติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ

5. ชี้แจงรายละเอียดแบบสอบถามการประเมินตนเองในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยให้ผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล ได้เข้าใจในรายละเอียดต่าง ๆ ของแบบสอบถามการประเมินตนเองในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย

6. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้ครบทุกคน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำขึ้นใน 2 ลักษณะ ลักษณะแรกคือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และลักษณะที่ 2 คือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะประกอบด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ทั้งจากการระดมความคิดเห็น และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากมติที่ประชุมกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายรวมทั้งสิ้น 50 คน โดยการสรุปสภาพปัญหาปัจจุบันในการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลชนิดนี้โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของกลุ่มเป้าหมาย ภายหลังการปฏิบัติการตามยุทธศาสตร์การพัฒนา

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาสภาพปัญหา ก่อนการใช้ยุทธศาสตร์ พบว่า ประชาชนยังไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการจัดการขยะมูลฝอย การจัดการขยะมูลฝอยให้ได้ดีประชาชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ดังนั้น ควรมียุทธศาสตร์การจัดการขยะมูลฝอย โดยให้ประชาชนบ้านลาดชะวงชัย เมืองโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกัน

2. ยุทธศาสตร์การจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษา บ้านลาดชะวงชัย เมืองโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย 1) ให้ประชาชนอาสาสมัครดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งมีการจัดเวรผลัดกันรับผิดชอบกิจกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ดังนี้ 1.1) การลดการสร้างขยะ 1.2) การฝังกลบ 1.3) การเผา 1.4) การหมักขยะมูลฝอยเพื่อทำปุ๋ย 1.5) การคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ 2) ประชาชนในเขตพื้นที่บ้านลาดชะวงชัยได้รับแจกคู่มือการจัดการขยะมูลฝอยที่ผลิตขึ้นเพื่อการปฏิบัติ และสร้างความเข้าใจตรงกันในการจัดการขยะมูลฝอยร่วมกัน

3. หลังการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนา ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหา

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนบ้านลาดชะวงชัย เมืองโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ประชาชนบ้านลาดชะวงชัย เมืองโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยังขาดการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นทางการ เพื่อให้

ปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นผลสืบเนื่องจากการตกค้างของขยะ และมลภาวะที่ตามมาหมดไป จึงต้องมีการสร้างกลยุทธ์ตามมาเพื่อให้การจัดการขยะเป็นไปอย่างมีระบบ เพื่อให้ปัญหาทั้งหลายหมดสิ้นไป และจะยังประโยชน์สุขแก่คนในชุมชน ปัญหาขยะก่อนการสร้างและใช้ยุทธศาสตร์ส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากประชาชนอาศัยอยู่กันอย่างหนาแน่น ส่งผลให้เกิดชุมชนแออัดและเกิดมีขยะมูลฝอยหรือสิ่งเศษเหลือจากครัวเรือนตกค้าง การทิ้งขยะเป็นไปโดยไร้ระบบระเบียบ ขาดความรู้และการปฏิบัติในการกำจัดขยะ หรือนำขยะมาใช้ประโยชน์ในแง่ต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมาน อารีย์ (2549 : บทคัดย่อ) ในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย ผลการศึกษา พบว่า การแก้ไขปัญหาในการกำจัดขยะมูลฝอยของชุมชนไม่มีการกำจัดและแยกขยะมูลฝอย ทั้งนี้เป็นเพราะ 1) การขาดความรู้ ความเข้าใจในการกำจัดและการคัดแยก 2) ไม่มีภาชนะในการเก็บรวบรวมมูลฝอย 3) ไม่ทราบประโยชน์ของการกำจัดและการคัดแยก 4) ไม่ทราบวิธีการนำมูลฝอยมาใช้ใหม่ 5) ไม่มีหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมารับผิดชอบ 6) ขาดยานพาหนะในการเก็บขนและขาดสถานที่ทิ้งและกำจัดขยะมูลฝอย

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุลักษณ์ นิสยันต์ (2549 : บทคัดย่อ) ในการศึกษาเรื่อง แนวการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองหนองบัวลำภู ผลการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยบางคนและประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจ ไม่เห็นความสำคัญของปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน การจัดการขยะมูลฝอยยังไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลและมีขยะตกค้างในชุมชนจำนวนมาก แต่ละชุมชนจึงต้องช่วยกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนของบ้านลาดชะวงชัย จะเห็นว่า ปัจจัยสำคัญในการที่จะทำให้ประชาชนของบ้านนี้ มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยให้ดีขึ้น คือ 1. ร่วมกันดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งมีการดำเนินการด้วย 5 กิจกรรม ดังนี้ 1) การลดการสร้างขยะ 2) การฝังกลบ 3) การเผา 4) การหมัก มูลฝอยเพื่อทำปุ๋ย 5) การคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ 2. ประชาชนในเขตพื้นที่ได้รับแจกคู่มือการจัดการขยะมูลฝอยที่ผลิตขึ้นเพื่อปฏิบัติและสร้างความเข้าใจตรงกันในการจัดการขยะมูลฝอยร่วมกัน โดยได้รับความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยจากคู่มือ การจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน การให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมตามขั้นตอนต่าง ๆ รวมทั้งการอธิบายและแจกคู่มือประกอบความเข้าใจ ทำให้ประชาชนมองเห็นประโยชน์ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตพื้นที่บ้านลาดชะวงชัย เพราะบ้านลาดชะวงชัยมีความสะอาดผิดจากเดิมขยะมูลฝอยหรือสิ่งเศษเหลือจากครัวเรือนตกค้างที่เป็นมลภาวะกลับลดน้อยลง ทศนิยาภักดิ์ดีขึ้น มีความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่ส่งกลิ่นเหม็นเน่า อันส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตพื้นที่

2. ผลการใช้ยุทธศาสตร์การจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการนำยุทธศาสตร์การจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนบ้านลาดชะวงชัยลงสู่การปฏิบัติ ทำให้ชุมชนได้รับความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการประชุมร่วมปรึกษาหารือ และการแบ่งปันความรู้ ความเข้าใจแก่กันและกัน รวมทั้งจากการ

แจกคู่มือการจัดการขยะมูลฝอยให้ประชาชนได้ทำการศึกษาและปฏิบัติตามได้ อีกทั้งชุมชนได้ร่วมกัน ดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย ตามข้อตกลงในการปฏิบัติด้วยวิธีการต่าง ๆ ทำให้ในเขตพื้นที่บ้านลาดชะวง ชัย สะอาดมากขึ้น ซึ่งทำให้ประชาชนมองเห็นประโยชน์ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ประชาชนได้ความเข้าใจในขั้นตอนในการจัดการขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการสู่ การปฏิบัติและบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน สามารถ ควบคุมและกำจัดมลภาวะที่มีผลกระทบในทางลบต่อสุขภาพอนามัย ความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของ ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุลักษณ์ นิสมันต์ (2549 : บทคัดย่อ) ในการศึกษาเรื่อง แนว การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองหนองบัวลำภู ผลการศึกษา พบว่า แนวการจัดการขยะมูลฝอยที่ จะให้ได้ผลดี จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ 1) อบรมเจ้าหน้าที่เก็บขยะ 2) ปรับเปลี่ยนเส้นทางการเก็บขน ขยะ 3) ปรับเปลี่ยนการเก็บขนขยะตามชุมชนต่าง ๆ 4) เพิ่มจำนวนถังขยะและหาจุดวางถังขยะใหม่ให้ เหมาะสม 5) จัดประกวดชุมชนดีเด่นด้านความสะอาดและสิ่งแวดล้อม

3. ผลการประเมินการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย

3.1 ผลการประเมินระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนของบ้านลาด ชะวงชัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมดเรียง ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการฝักรับด้าน การคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อหมุนเวียน กลับมาใช้ประโยชน์ ด้านการลดการสร้างขยะ ด้านการหมักขยะมูลฝอยเพื่อทำปุ๋ยและด้านการเผา

การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลสำคัญดังนี้

1. ชุมชนบ้านลาดชะวงชัยได้รับความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยทั้งจากการ ประชุมปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและกัน และจากการอธิบายประกอบการแจกคู่มือการจัดการ ขยะมูลฝอยให้กับประชาชน และการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนตามข้อตกลง ที่ปรากฏในการสร้างยุทธศาสตร์ และการนำเอายุทธศาสตร์มาใช้ร่วมกัน ซึ่งทำให้ขยะมูลฝอยหรือสิ่งเศษ เหลือจากครัวเรือนตกค้างลดน้อยลง มลภาวะทางสิ่งแวดล้อมลดน้อยลง มีทัศนียภาพที่ดีขึ้น มีความ สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่ส่งกลิ่นเหม็นรบกวน อันส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมของ ประชาชนในเขตพื้นที่ลาดชะวงชัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประกิจ โปษยพันธ์ (2547) ในการศึกษา เรื่อง วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยที่เหมาะสมกับกรุงเทพมหานคร พบว่า กรรมวิธีในการกำจัดขยะมูลฝอยที่ เหมาะสมกับกรุงเทพมหานคร สามารถทำได้ 3 วิธี คือ วิธีการเผา วิธีการฝักรับและวิธีหมักเพื่อปุ๋ย อินทรีย์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tofigh (2001) ในการศึกษาเรื่อง แหล่งคัดแยกและการนำกลับมา ใช้ใหม่ในเทศบาลและสถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร ประเทศอิหร่าน ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพของ แหล่งคัดแยกและการนำกลับมาใช้ใหม่ เริ่มที่เทคนิคการคัดแยกประเภทของขยะโดยใช้กลวิธีความร่วมมือ จากหลายฝ่าย โดยรณรงค์ การอบรม ด้วยการใช้มาตรการทางเศรษฐกิจ มีการให้คู่มือการจบบางวัล แบบลอตเตอรี่ ตัวคู่มือ ท่องเที่ยวแจกถุงขยะ แจกใบประกาศ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจแก่ประชาชนในการเข้า ไปมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะและการนำขยะกลับมาใช้ใหม่

2. หัวหน้าหน่วยหรือรองหัวหน้าหน่วยและตัวแทนของครอบครัว ตระหนัก มองเห็น ประโยชน์ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย และยินดีให้ความร่วมมือในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย

3. ประชาชนคนอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กล่าวในข้อ 2 แห่งบ้านลาดชะวงชัย เมืองโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มองเห็นประโยชน์ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยมากขึ้นเช่นกัน และได้เข้าร่วมในการดำเนินการด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยกัน ในการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งนำไปสู่การเกิดขยะมูลฝอยหรือสิ่งเศษเหลือจากครัวเรือนตกค้างลดน้อยลง มลพิษทางสิ่งแวดล้อมลดน้อยลง มีทัศนียภาพที่ดีขึ้น มีความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่ส่งกลิ่นเหม็นฉุน หรือส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในพื้นที่อีกต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การลดการสร้างขยะนับว่าเป็นจุดเด่นในการลดขยะภายในครัวเรือนได้อย่างดี การใช้ถุงผ้า การใช้ตะกร้า และการปฏิเสธการนำเอาถุงพลาสติกกลับไปบ้านด้วยการใช้ตะกร้าแทน ควรได้รับการรณรงค์ต่อไป

1.2 การไม่ทิ้งขยะเรี่ยราด เทศาลาก็ดี ท้องถื่นก็ดี ควรมีการจัดถังสำหรับทิ้งขยะ ถ้าจะให้ดีควรมีถังแยกประเภทขยะและตัวหนังสือเขียนไว้ในแต่ละถังขยะด้วย เพื่อประชาชนจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้อง

1.3 ควรให้หมู่บ้าน กำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ชัดเจน ให้ประชาชนได้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ขณะเดียวกันต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

1.4 ควรมีการประสานงาน ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนการจัดการขยะมูลฝอยอย่างสม่ำเสมอ

1.5 เพื่อให้การกำจัดขยะโดยวิธีเผาไม่ปล่อยให้เถาเถาที่กำลังไหม้ลอยสู่อากาศไปรบกวนผู้อื่น ควรสร้างเตาเผาที่ถูกสุขลักษณะไว้ใช้ร่วมกันในหมู่บ้านในจำนวนที่เหมาะสมต่อการใช้

1.6 ควรนำผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปเผยแพร่การจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ในหมู่บ้านอื่นด้วยหรือให้หน่วยงานอื่นได้รับทราบโดยทั่วกันเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในภาพรวม ซึ่งอาจอาศัยการประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์

1.7 ควรนำผลการวิจัยไปเผยแพร่ในโรงเรียนฝึกหัดให้แก่นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงกลยุทธ์อื่น ๆ ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนบ้านลาดชะวงชัย เมืองโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรมีการศึกษางานวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนบ้านลาดชะวงชัย เมืองโกสอนพมิหวน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการเก็บข้อมูลจากรายบุคคล เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริง สามารถนำไปวางแผนปรับปรุงการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยที่คล้าย ๆ กันนี้ในพื้นที่หมู่บ้านอื่นด้วย เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาที่แตกต่างกันและจะได้นำข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในอนาคตต่อไป

2.4 ควรมีการศึกษาวิจัยการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยจากชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น งานสร้างสรรค์จากขยะเหลือใช้เพื่อสร้างรายได้ หรือการสร้างควมร่ารวยจากกองขยะที่คนอื่นมองไม่เห็นประโยชน์

เอกสารอ้างอิง

- แขวงสะหวันนะเขต. (2010). **บทรายงานเรื่องการพัฒนาแบบการลดปริมาณมูลฝอย**. แขวงสะหวันนะเขต : สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. (ก).
- แขวงสะหวันนะเขต (2010). **บทรายงานเรื่องการลดปริมาณขยะมูลฝอย** . แขวงสะหวันนะเขต : สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. (ข).
- บ้านลาดชะวงชัย (2010). **บทรายงานเรื่องปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยของบ้านลาดชะวงชัย**, แขวงสะหวันนะเขต : สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.
- ประกิต โปษยพันธ์. (2547). **วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยที่เหมาะสมกับกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมาน อารีย์. (2549). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย กรณีศึกษา ตำบลศรีสุขสำราญ อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขารณสุขศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (อัดสำเนา).
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2550). **การจัดการขยะมูลฝอย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สุลักษณ์ นิสัยนต์. (2549). **แนวการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองหนองบัวลำภู**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาลังคม). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (อัดสำเนา).
- Tofigh, A. All. (2001). "Source separation and recycling in Tehran/Iran." *Journal of Solid Waste Technology Management*, 27 (2): 19 – 22.

